

2011. május 6. péntek
 Márk evangéliuma 2,23–28

Dr. Bekő István Márton

2,23És történt, hogy Jézus szombaton gabonaföldeken ment át, és tanítványai útközben tépdetni kezdték a kalászsokat. **2,24**A farizeusok így szóltak hozzá: "Nézd, miért tesznek szombaton olyat, amit nem szabad?" **2,25**Erre ő ezt kérdezte tőlük: "Sohasem olvastátok, mit tett Dávid, amikor szükségét szenvedett, ő is, meg azok is, akik vele voltak?" **2,26**Bement az Isten házába Abjátár főpap idején, és megette a szent kenyereket, amelyeket nem szabad megenni másnak, csak a papoknak; és azoknak is adott, akik vele voltak." **2,27**Majd hozzátette Jézus: "A szombat lett az emberért, nem az ember a szombatért; **2,28**tehát az Emberfia ura a szombatnak is."

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

A textus a vitabeszéd kategóriába tartozik, a böjtről szóló egység után következik. E. Schweizer a „törvény alatti szabadság” címmel illeti. Ha szem előtt tartjuk a farizeusok kötöttségét a törvény előtt, és az Ember Fia törvény feletti uralmát, találónak nevezhetjük Schweizer címadását.¹ Idő- és helymeghatározással indít. A történetben a szombat-kérdés a vita

középpontjába kerül. Később a hangsúly áttevődik Jézusnak a szombatról szóló felfogására. A második versben már ismerjük az összes szereplőt: Jézus, a tanítványok és a farizeusok. Ez utóbbiak kérdésfelvetését Jézus visszakérdezéssel válaszolja meg, és az Ótestamentumból hoz fel példát a jelen hitelesítésére. A történet vége krisztológiai, amelyben Jézus magáról vall. A szombat körül kibontakozott vita a korai keresztyénségben előforduló valós gyülekezeti kérdés. Márk gyülekezetében is – akárcsak máshol – viták alakultak ki a szombattal és a körülméltetéssel kapcsolatosan. De a pogánykeresztyénekből lett gyülekezet számára már nem a szombat bírt jelentőséggel, hanem az Úr feltámadásának a napja (vö. 1Kor 16,2; ApCsel 20,7).² A történetet nem ajánlatos kielezni az ótestamentumi törvény és Jézus közötti feszültségre.

23–26. vers

A leírás helyzetismertetéssel indít: Jézus a tanítványaival szombaton gabonaföldeken ment át, és a tanítványok kalászt téptek. A szombat említése feltételezi a nyugalom napjával kapcsolatos törvény ismeretét (2Móz 20,8–11 és 5Móz 5,12–15). Jézus korában a legszigorúbban az esszénusok és farizeusok vigyázták a szombat tisztaságát. Mivelhogy a szombathoz kapcsolták az Isten általi elválasztást és a szövetséget, a törvény megszegése különösen kemény ítéletet vont maga után. A szombat a pihenésre, örvendezésre és Isten tisztelésére való nap. Ezzel ellentétben a tanítványok vándorolnak, kalászt szednek. Tettüket csak az éhség magyarázza, amire azonban nincs utalás a szövegben. A farizeusok hirtelen, és az olvasó számára előkészület nélkül jelennek meg a történetben. Számukra nem a kalásztépés jelent gondot, ugyanis azt engedélyezte a mózesi törvény (5Móz 23,26), hanem a szombat megtörése. Gnilka Philot idézi, amikor megállapítja, hogy a kalász tépése szombat napján aratási műveletként értelmezhető, ugyanis a szemeket ki kellett morzsolni a kalászból.³ Az, hogy a farizeusok a tanítványokat vádolják, Dóka Zoltán számára a keresztyénekkal szembeni vádaskodásokra utal, ugyanis a feltámadott Urat nem lehet vádolni.⁴ A tanítványok nem maradnak védtelenül, mert Jézus pártjukat fogja.

Jézus a válaszában visszakérdez: az Írásból hoz bizonyítékot. A Dávid életéből vett példára vár magyarázatot a farizeusok részéről. Az 1Sám 21,1–10 leírása szerint, amikor Dávid elmenekül Saul udvarából, Nóbba megy, ahol Akhimélek pappal találkozik Márk szövegében Abjátár szerepel. A nőbői papgyilkosság

¹ Vö. E. SCHWEIZER: *Das Evangelium nach Markus*, NTD1. Vandenhoeck&Ruprecht in Göttingen, 1973, 13. Auflage, 38–40.

² Lásd DÓKA Z.: *Márk evangéliuma*, Budapest, A Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1977, 74.

³ Vö. J. GNILKA: *Das Evangelium nach Markus*, EKK II/1. Zürich und Neukirchen-Vluyn, Benziger-Neukirchener Verlag, 1998, 5. 121–122.

⁴ Vö. DÓKA Z.: *Márk evangéliuma*, 75.

után csak ő marad életben, s az efód is nála marad. Az ótestamentumi történetben Dávid a paptól öt kenyéret kér. Más kenyér nem lévén, a pap a szent kenyereket adja Dávidnak. Az evangélium által említett példa szerint Dávid bement az Úr házába, evett a kenyérből, és adott a vele lévőknek is. Az evangéliumban a hangsúly Dávid tettén van. A kenyerek elkészítésének és felhasználásának gyakorlatát a 3Móz 24,5–9 írja le. Jézus párhuzamot von Dávid és emberei, valamint Jézus és tanítványai között. Anélkül, hogy Jézus a törvény áthágására és semmibevételére buzdítana, a történet világossá teszi, hogy az életben lehetnek olyan rendkívüli helyzetek, amelyekben a szükség felülírja a törvény betűjét. Azonban ennél is fontosabb, hogy az Ember Fia az Isten választott királyához hasonló szabadsággal rendelkezik, és engedélyezi tanítványai kalásztépését: természetesen, nem aratási szándékkal, sem a szombat megtörése gondolatával, hanem az éhség enyhítése céljából.

27–28. vers

A történet utolsó két verse a szombat kérdésével foglalkozik. Két mondat hangzik el Jézus ajkáról.

Az első mondat egyszerű bölcsességként is felfogható, amelynek párhuzamai a rabbinikus irodalomban is megtekinthetők.⁵ Jézus szavai a teremtésre utalnak.⁶ A szombatnak új jelentőséget ad azáltal, hogy a nyugalom napját Isten adományaként érti, amely az embert szolgálja. Jézus nem bátorít a szombat megszenteltetésére. Csak megkérdőjelezi a szombatnak minden feletti érvényességét. Jézus szerint az ember nem lehet kiszolgáltatott a szombathoz való viszonyában. A legfőbb cél, eljutni a szeretet parancsáig. Jézus tanítása egyrészt a teremtési rend felől tekint a szombatra, másrészt pedig az Isten Országának jelenléte felől helyreállítja a félrecsúszott törvénytisztelést.

A második mondat az Ember Fiával kapcsolatos. Jézus nem szüntette meg a szombatot, hanem visszahe-lyezte eredeti rendeltetésébe. E második mondat nélkül a történetnek nem domborodik ki erőteljes krisztológiai jellege. Így azonban, a gyülekezet a szombat-kérdésekben az Úrra hivatkozhat, aki új fénybe helyezte a törvényhez való viszonyukat. Jézus szavait nem lehet az általános emberi szabadság eszméje felől megérteni, és nem lehetnek csak egy egyszerű embernek szavai. Az Ember Fia itt isteni teljességében jelenik meg: öröködi a törvény igazi rendeltetése felett, mert a törvénynek is egyetlen igazi ismerője. A kijelentés implikálja Márk evangéliumának az alapkérdését: kicsoda Jézus? Kicsoda Jézus, aki ily módon beszél a szombatról? Kicsoda ő, aki önmagát Ember Fiának nevezi? Kicsoda ő, aki azzal a kijelentett igénnyel áll elő, hogy ura a szombatnak is? A 3Móz 23,1–3 szerint Isten a szombat ura. A történetben Isten helyét az Ember Fia veszi át. Törvénytisztelő zsidó szemszögből megbotránkoztató kijelentés ez, amit egyedül csak Jézus istenfiúságába vetett hit oldhat fel.

⁵ Vö. J. GNILKA: *Das Evangelium nach Markus*, 123.

⁶ Ld. DÓKA Z.: *Márk evangéliuma*, 77.

Prédikációvázlat

Az Ember Fia a szombatnak is ura

Az Igében erőteljesen jut szóhoz egy olyan kérdés, amely csak ritkán jön elő mai egyházi életünkben: a szombat megtartása. A zsidóknál ez a szombat ügye, amely Jézus korában is az egyik legjelentősebb vallási témának számított. Ha minden gyülekezetet nem is érint újfent a szombat vitája, tudnunk kell, hogy a kérdéskör nagyon sok gyülekezetben ma is aktualitással bír azok miatt a neoprotestáns közösségek miatt, amelyek küldetésük sarkalatos pontjának tekintik a szombatnak nyugalomnapként való megtartását. Itt és most, csak annyit közlünk,

hogy a történelmi egyházak és a keresztyén kultúra a vasárnapot tartja ünnep- és nyugalomnapnak, mert ezen a napon támadt fel a Krisztus. A vasárnap megtartása a keresztyénségben az első század közepéig nyúlik vissza, vagyis, az első pogánykeresztyén gyülekezetek megalakulásáig. Az Ige éppen erről a kényes kérdéstről tanít. A kérdezők Jézus ellenfelei. A válaszadó az Úr maga, aki feltámadt, és ül az Atya Isten jobbán. Akiket védelmébe vesz, a tanítványai, az egyháza.

De jó tudni, hogy Krisztus Urunk mindenkor védelmébe veszi az övéit, és a kényes hitkérdésekben eligazít. Meg kell jegyeznünk, hogy amikor Jézus a szombatról beszél, ugyanúgy szól minden más ótestamentumi törvényről. Kiindulópont a tanítványok szombatnapi kalásztépése, amit a farizeusok a szombat törvénye megsértéseként értékelnek.

1. Egy igei válasz

Jézus előbb Dávid király életéből emel elő egy közismert történetet, amely a „hogyan volt neki szabad?” kérdést rejti magában, akárcsak a tanítványok esetében a kalásztépés ténye. A történetben Dávid részesül azokból a kenyerekből, amelyeket csak a papok fogyaszthattak el. Hogyan tehette? Hogyan követhetett el Dávid ekkora szentségtörést? A válasz egyértelmű: élete és kísérői élete szükséghelyzetbe került. Normális körülmények között nem nyúlt volna a szent kenyerekhez, amelyek Isten előtt voltak! Ámde a szükség fölülírta a törvényt! Jézus hasonlóan látja a tanítványai helyzetét is: nem akarták ők a szombatot megtörni! Csak az éhség vitte rá őket, hogy szombaton a vetések között átmenve kalászokat morzsoljanak szét és elfogyasszák. Igen, mert akkoriban ez már munkának számított, vagyis a szombat megtörésének. Az Igéből világosan értjük, hogy életünkben is adódnak helyzetek, amikor tudva-tudjuk: normális helyzetben más-képpen kellene cselekedni. Gyakran szeretet és érzelem nélkül örködünk a betű fölött, hogy szigorral is érvényt szerezzünk a törvénynek. Jézus nem arra biztat, hogy rúgjuk fel a szabályokat! Arra sem bátorít, hogy legyünk szentségtörők, és tabukat tiporjunk sárba, vagy szabadelvű világunkban ne jelentsen gondot a jóérzés határainak átlépése! Aki erre kap buzdítást az Igéből, az rossz úton jár! Jézus nem ezt mondja! Ő a tanítványait védi – minket véd, és arra tanít, hogy a legfontosabb a szeretet parancsa kell hogy legyen! Annak a szeretetnek nagy parancsa, amelyet az Atya mutatott meg Fia áldozata által. Ugyanakkor arra is tanít az Ige, hogy legyünk jól felfegyverkezve az igei ismeretekkel, mert a Biblia által Isten Lelke tanácsot és irányítást ad az élet vitás helyzeteiben.

2. A szombat az emberért

Ha a szombat ügyében helyesen akarunk látni, és jelentőségét helyre akarjuk tenni, akkor jó odafigyelniünk Jézus e mondására: a szombat van az emberért. Jézus korában a félrecsúszott szombatmagyarázat azt eredményezte, hogy az ember őrizte a szombat szentségét. Szinte rabszolgája lett egy parancsolatnak. Jézus azt mondja, hogy a szombat jelentősége a nyugalomnap vonatkozásában van. Vagyis Isten nem az embert teremtette a szombatért, hanem az ember a teremtés koronája, s a szombat is – mint nyugalomnap, az embert hivatott szolgálni, s az embernek áll rendelkezésére. Az ember felelőssége itt jön be: mit kezd a nyugalom napjával? Felhasználja-e az Istennel való kapcsolatára? Ötnapos munkahetek idejében, van-e időnk olyan nyugalomnapot szentelni, amelyben megvan az Istennek félretett idő? Keresztyén hitünknek itt jön be a képbe a vasárnap nyugalomnappá válása. Ne higgyük, hogy a szombatért nem üdvözülhetünk, de gondoljuk meg, hogy Krisztus Urunk feltámadásának a napját istentiszteleti napként kellene megtartanunk! A szombat bennünket arra figyelmeztet, hogy tartsunk szünetet vasárnapon, és keressük ama napon az Istennel és embertársainkkal való kapcsolatot.

3. Az Ember Fia ura a szombatnak is

Jézus Krisztus Isten Fia. Amikor azt mondja, hogy Ő ura a szombatnak, olyat mond, amiért ellenségei még jobban gyűlölni kezdték. Ugyanis isteni hatalma teljében állt előttük, a törvény alkotójaként, az ember megváltójaként, a világ uraként, aki minden hatalom mennyen és földön. Ezzel magyarázza az Úr, hogy

hatalma van megengedni, hogy a tanítványok szükségből megtörjék a szombatot. Hatalmában áll a törvényt visszahelyezni eredeti rendjébe: hogy abban felismerjük a hozzá vezető utat. Vajon ura-e szombatunknak, törvényeinknek Jézus? Átengedjük-e neki a nyugalom napját? Sőt, neki szenteljük-e azt a napot, hogy áldássá tegye számunkra s meggazdagítva adja vissza nekünk? Ámen.